

ELŐFIZETÉSI ARAK:

A kiadóhivatalban átvéve:	
Egész évre.....	16 kor.
Negyedévre.....	4 «
Helyben házhoz hordva:	
Egész évre.....	20 kor.
Negyedévre.....	5 «
Vidékre postán szállítva:	
Egész évre.....	24 kor.
Negyedévre.....	6 «

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

Aszerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, július 19.

Tanügy és jog.

Mióta Nagyvárad város községi iskoláinak ügyei szabadkőműves járom alá kerültek, bevonult oda nemcsak a rosszakaró, a mit a választás igazolt, hanem a tájékozatlanság is, a mi a közigazgatási bizottság ülésén került napfényre.

E sorok írója nem volt jelen a bizottság ülésén s csak a lapokból értesült a történetekről. Az ő-szbenyomás az, hogy a páholy és szövetséges mezei hadainak tagjait kivéve, a közigazgatási bizottság általában igazságtalannak találta az iskolaszéki választást. A páholy-nak egy független gondolkodású, egyenes beszédű tagja is ki merete mondani, hogy a város az évek óta működő kisegítőkkal szemben erkölcsi obligóban van s hogy ezeket a kisegítőket méltánytalanul mellőzték. Nem nehéz ebből levonni azt a következtetést, hogy tehát az iskolaszék méltánytalan eljárásával a legegységibb erkölcsi törvényeket durván legázolta.

Konstatálva lévén a flagrns sérelem, a közigazgatási bizottságnak kötelessége lett volna megtalálni azt a törvényes eszközt, a mely a sérelmet orvosolja. Nem azért küldtünk oda néhány kiváló jogászt, hogy a nyilvánvaló jogtalanságra a törvényesség pecsétjét üssék, hanem azért, hogy az erőszakoskodók által kényerüktől megfosztatni akart kis emberek részére megadják a kellő jogi védelmet.

Nem olyan rosszak nálunk a paragrafusok, hogy akárki keresztülszaggathassa szálaikat. Hanem persze ember kell, a ki minden jogsérelemre megtalálja a sújtó paragrafust. Sopánkodáshoz nincs szükség közigazgatási bizottságra, elvégzi azt két öregasszony is.

A tanfelügyelőtől nem várunk ügyvédi képzettséget. De azt minden hatósági közegetől elvárjuk, hogy a saját ügykörébe tartozó törvényes szabályokat és azok kötelező erejét ismerje. A tanfelügyelőtől ezenfelül azt is elvárjuk, hogy a hatósága alá tartozó érdemes munkaerők sorsát szíven viselje s őket minden jogtalan támadás ellen megvédelmezze, — még akár a páhollyal szemben is! — ne pedig a páholy igazságtalan álláspontját legyezgesse.

Azt mondta a tanfelügyelő ur, hogy 19 éves koráig a tanító nem kaphatja kezébe az oklevelét, tehát addig meg sem választható Erőszakolt elmagyarázás. Ha a törvényhozó azt akarta volna, hogy a tanítók legalább 19 évesek legyenek, egyszerűen kikötötte volna, hogy 19 éven alul senki tanítónak ki nem ne-

vezhető, a mint a birói állást a betöltött 26. évhez kötötte, vagy a képesítő letételét tette volna függővé a 19-ik évtől. Erről azonban szó sincs. A tanító állásba juthat, mihelyt oklevelét megszerezte; az oklevelét pedig nem bemutatónak szóló értekezési papír, a melyet kezében tartson az, a ki érvényesíteni akarja. Mihelyt valaki képesített tanító, megválasztható. Az az érvelés tehát, hogy a képesített tanító nem választható meg 19 éves kora előtt, a törvény világos értelmének elmagyarázása, a jelen esetben a páholy érdekében.

Jogász ember, de mindenki előtt is komikus azonban a tanfelügyelő kijelentése a miniszteri rendeletek érvényessége felől. Az egyik felebező által idézett rendelet érvényességét azzal vonta kétségbe a tanfelügyelő, a felebezőnek hivatali főnöke, hogy azok már régiek és nem községi, hanem felekezeti iskolákra vonatkoznak.

A régiség: ez volna az a klasszikus érv, a mely a rendeletet megfosztja hatályától.

A tanfelügyelő ur nem jogász, nem foglalkozott a jogforrások elméletével, de már annyit gyakorlatból elsajátíthatott volna, hogy minden jogszabály addig van hatályban, míg annak érvényét meg nem szüntetik. A felebező által idézett rendeletek évekkal ezelőtt keltek ugyan, de a tanítói törvény meghozatala után, ama törvény magyarázataként. Megküldettek az összes tanfelügyelőségeknek mihez tartás véget.

Ezeket a rendeleteket a tanfelügyelőnek ismernie kellett és a felebező fél érdekében mint felsőbb hatóságának és elfogulatlan állami közegnek felhozni kellett volna abban az esetben is, ha a felebező azokra maga nem hivatkozik vala. Azok a rendeletek ma is igenis érvényes jogforrást képeznek, mert hatályukat sem ellenkező törvény, sem ellenkező rendelet meg nem szüntette, sőt ellenkezőleg, több egymás után következő és azonos tartalmu rendelet egyenesen megerősítette. Nem azért küldötték meg azokat a rendeleteket a tanfelügyelő uraknak, hogy érvényességüket kétségbe vonják — amire joguk nincs — hanem, hogy alkalmazni tudják, mikor a törvényt egyes önkormányzati hatóságok rosszul magyarázzák.

Épp így nem áll meg az az argumentum sem, hogy az idézett rendeletek felekezeti, speciell görög keleti intézetekre vonatkoznán, nem érvényesek a községi iskolákra.

A felhozott rendeletek a tanítók érdekeit védik meg egyes szűkmarku vagy elfogulatlanságból igazságtalan g. kel. ha-

tóságokkal szemben. Hogy községi iskolaszékekkel szemben ilyen rendeletek még ki nem adtak, annak az az oka, hogy nem volt rájuk szükség. A magyar törvényhatóságok tudták kötelességeiket tanítóikkal szemben s a nagyvárad páholy-stikli az első és remélhetőleg az utolsó folt lesz, amelyet felsőbb fokú intézkedésnek kell a törvény és igazság szellemében reparálni. Azt azonban nem lehet feltételezni, hogy a magyar állam hathatósabb, kedvezményes támogatásban kívánna részesíteni a gör. keleti, nem magyar tannyelvű iskolák tanerőit, mint a községi magyar tanítókat. A mi megállapított az oláh tanító javára, annál inkább kell annak állania a magyar tanítónak. Eddig nem voltak antikulturális iskolaszékek magyar vidékeken, nem is kellett a tanítóknak a felsőbb hatóságnál védelmet keresni. De ha egyszer egy, hatalmában elbizakodott vagy bosszúértől, türelmetlenségtől elvakított többség a kultúra apostolait védekezésre kényszeríti a hatalom tulterjengésével szemben, akkor annak a magyar tanítónak meg kell találnia legalább is azt a védelmet, a mi az oláhok részére biztosítva van. Vasady Lajos, a ki az oláh iskolák ellenőrzésében oly erélyes, bizonyonnyal igen jól tudja ezt — ha akarja.

Dr Tóth Ferenc — aki különben egyedül tanusított elfogulatlan, a letiprott tanítókkal rokonszenvező és a jogi igazságnak megfelelő állásfoglalást — dr Tóth Ferenc helyesen mutatott rá arra, hogy ha a felhozott rendeletek érvényesek a községi iskolákra épp úgy, mint a felekezeti iskolákra. A törvény nem tesz különbséget a községi és felekezeti iskolák közt, ha nemcsak az állami és a nem állami tanintézeteket választja el egymástól. Tehát ezen a réven sem lehet kibujni a rendeletek érvénye alól; nem pedig annál kevésbbé, mert azt a kedvezményt, amit a törvény magyarázó miniszteri rendelet biztosított eddig kifejezetten a tanítóknak, hogy t. i. egy évi ideiglenes alkalmazás után véglegesnek tekintendők, a legújabb Apponyi-féle törvény világosan ki is jelenti.

Mit szóljanak a tanfelügyelő urak ahhoz a különös védekezéséhez, hogy a városnak azt az eljárását, hogy spórlásból helyetteseket alkalmaz, törvénytelennek tartotta ugyan, de nem akart szembe helyezkedni a várossal! Ez is védelem? Azt varja az állam az ő tanügyi képviselőjétől, hogy a törvényteleniséget ilyen titulus alatt elnézze?! És vajjon rászorult a város az elnézésre? Nem találja a magistrátus sértőnek, hogy neki ilyen elnézésre szüksége van?!

Nem áll meg jogilag az az okosko-

dás sem, a mivel a bizottság utoljára brillirozott: hogy a választások ügyét csak abban az esetben terjeszti fel a miniszter, ha megfelelőbbek a közigazgatási bizottság határozatát. Ha a felelőbb beérkezik, akkor az 1896. évi XXVI. törvénycikk 52. §. II. pontja alapján az ügy a közigazgatási bírósághoz megy, nem pedig a miniszterhez. Ha pedig felelőbbés be nem érkezik, akkor hivatalból terjesztendők fel az iratok a miniszterhez azért, mert a miniszter államsegélyt ad és ilyen esetben a felterjesztés hivatalos kötelesség.

A multkori páholystiklihez még csak ez a felületes, jogásziatlan közigazgatási bizottsági határozat kellett. Szerencse, hogy Nagyvárad nem külön glóbus a maga jeles páholyával s vannak még elfogulatlan és lelkiismeretes felsőbb hatóságok is. Így is el lehet már mondani, hogy quem dii odere, paedagogum fecere — még pedig Nagyváradon.

*

Beck Budapesten. Bécsből jelentik, hogy báró Beck osztrák miniszterelnök a jövő hét derekán Budapestre érkezik, hogy Wekerlével a még függőben lévő kiegyezési kérdésekről tanácskozzék.

A »Nagy Ausztria« ábrándja.

Leleplezett hazaárulás.

A Pester Lloyd folytatja a leleplezéseket arról a politikai merényletről, amelyet Frank dr, a Starcevic-párt feje és a bécsi magyarfalók eszeltek ki Magyarországgal szemben.

Dr Frank tagadásával szemben rámutat, hogy a horvát nép fellázítására szánt proklamációt Frank terjesztette Horvátországban s részt vett Bécsben egy tanácskozáson, amelyen

a »birodalmi választmány« két tagjával a proklamációt tárgyalták.

Majd így folytatja leleplezéseit a P. L.:

A »Gross-Oesterreich« arról is tud, hogy 1905. novemberében rövid időre rá, hogy Supiló, Polónyi és Kossuth létrehozták a fiu-me-i rezolúciót, a »birodalmi választmány« az osztrákbarát horvátok segítségével ellenakciót akart indítani. A választmány az akciót Frank Józseffel akarta végrehajtani. A tiszta jogpárt vezére Zagrábból Bécsbe is jött, a hol Luegerrel egy több óra hosszat tartó beszélgetést folytatott. A beszélgetés veleje Franknak ez a kijelentése volt.

— Abban a pillanatban, amikor a magyarok az osztrák-magyar kereskedelmi szövetséget megszüntetnek tekintik és keresztül viszik a gazdasági függetlenségüket, akkor Horvátországnak Magyarországhoz való államjogi megkötöttsége is befejezett dolog. Horvátország nyomban fogantatva veszi Magyarországtól való gazdasági függetlenségét. Minthogy Horvátország erősebb gazdasági érdekekkel kapcsolódik Ausztriához, mint Magyarországhoz, nagyon fontos Horvátországra nézve, hogy ilyen irányban közös akciót kezdjen Bécsrel.

A proklamáció.

Az említett proklamáció szövege a következő:

A horvát nemzethez!

Horvátok! A horvát nép politikai ideáljai, nevezetesen a horvát országok kulturális, nemzeti és adminisztratív egységesítése egy erős politikai és autonóm közössége lehetetlen lesz addig, míg magyar fenhatóság alatt álltok!

Ameddig a dualisztikus birodalmi alkotmány a birodalom egyik részét a magyar önkény alá rendeli, addig politikátok a magyarokat urálja és vazallusai és szolgálói maradtok a magyaroknak.

Egységtök és szabadságtok csak úgy teremthető meg, ha a birodalom teljesen átalakul, ha egy egységes földeratív állam létesül, amely felöleli Ausztriát, Magyarországot és Horvátországot.

Erős központi hatalommal szervezett állam a mi törekvésünk, de a birodalom belső területén szabad, független és egyenjogú népek éljenek. A birodalom összes népeinek együvé

tartozását reprezentálná egy birodalmi parlament, amelyet az egyenlő és általános választói jog hozott létre. Am az egyes népek különös ügyeit ő maguk intézzék, olyan önállósággal, amint Svájc szabad kantonjai, a német birodalom vagy az északamerikai Egyesült-Államok egyes államai élveznek.

Horvátok! E cél elérésére felhívunk, hogy küldjétek bizalmi térfiakat Bécsbe, akikkel tanácskozzunk a program egyes részleteiről. Meggyőződésünk, hogy ők itt, Bécsben, méltó fogadtatásra találnak.

Horvátok! Ameddig magyar járomba vagyok, le van kötve a ti jóléteket. Vasutaitokat nem a ti, hanem a magyarok előnyére igazgatják. A budapesti hatalmasok tekintete nem a ti gazdasági jóléteket, hanem önös érdekeit vizsgálja. Mezőgazdaságtok teljes pusztulásba vesz egy magyar állam keretében. *Csak egységes birodalomban létesülhet természetes, gazdasági és politikai kapcsolata Horvátországnak Boszniával és Dalmáciával.*

A birodalmi egység tehát a ti gazdasági jóléteket és nemzeti megizmosodástok kérdése. A birodalmi egység jelenti a ti népek egységét és alapját a ti szabad fejlődésnek. Törekedjétek tehát velünk, hogy egy új, szabad negy osztrák birodalom létesüljön, amelynek keretében a horvát nemzet nemzeti önállósága is biztosítva lesz örök időkre.

Bécs, 1905. október 15. én.

Nagy-Ausztria birodalmi bizottsága.

Megfertőzött Körözs.

Mintegy nyolc évvel ezelőtt legelőször lapunk tette szóvá, hogy a Körözszt, mely Nagyváradot ivó vízzel látja el, a biharszilági gyár szennyvizével megfertőzi. A többszöri felszólamlásoknak meg is lett az eredménye, mert a gyár utasítva lett a megfelelő műszerek felépítésére.

A hosszú idők óta óriási vá nőtte ki magát az akta csemó, mely e tárggyal foglalkozik, ami azt bizonyítja, hogy sok tárgyalást, helyszíni szemle stb. adott dolgot a nagyfontosságú ügy a különböző érdekelt hatóságoknak.

Végre nyolc év után ki lett mondva most, hogy a gyár köteles megfelelő dezi ficialó mű-

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

A nagyhercegek.

»Niet« pseudonym alatt egy egész ciklus ismertetés jelenik meg az orosz politikáról és cári udvarról s mint nagyon aktuális dolgot, érdekesnek tartjuk közölni ezeket.

A nagyhercegek.

Oroszországban a császári udvar mellett és körülötte egész csapat kis udvar van, amik néha népesebbek a cárénál. — Ezek a nagyhercegek udvarai, az intrikák, pletykák, hiúságot kajhászók udvara s öfenségeik vendégei azért ugyanazok, akik Miklós cárt látogatják. Csakúgy a nagyhercegi palotákban családi viszály, a befolyás miatti irigykedés és pénzügyek képezik a társalgás anyagát.

Mindenesetre enyhítő körülménynek kell vennünk, hogy a nagyhercegek és hercegnők nevelésüknél fogva oly rengeteg messze érzik magukat halandó társaiktól, hogy a napokban egyik minden hiúság, lenézés vagy rossz gondolat nélkül így kezdte beszédét:

— Mi és az emberek . . .

Különb ezek a mindenható nagy urak teljesen levegővé válnak vérbeli rokonok, a cár jelenlétében, de a nép szemében ők mégis mint felkent, koronás személyek tűnnek fel.

Ha kikocsiznak, vörös libériás kocsisuk háromszögletű kalapját a la Napoleon viseli. — Ha egyenesen áll a fején, az annak a jele, hogy a kocsi üres és akkor alá vannak vetve a közönséges rendőri törvényeknek.

Ha a kalap rendesen van a kocsis fején azt jelenti, hogy nem ő felsége ül a kocsiban, de akkor is joga van minden más kocsit megelőzni. Ha a kalapot a bal fülére vágja, akkor mindenki tudja, hogy a nagyhercegnek méltóztatott kikocsizni s minden szemben jövő jármű már messziről kitér.

*

Legkisebb gyermekkoruk óta folytonos hízélgés közt nevelkednek s beléjük van oliva a tudat, hogy ők nem egyenlők a többi embertársaikkal s hogy az uralkodó — a cár — nem fogja megengedni, hogy az élet nehézségeivel megismerkedjenek.

Csak egyetlenegy dolog fékezi őket, a vallás, — ha van hitük!

Három osztályba lehet őket sorozni:

I. Akik nem hisznek.

II. Akik úgy tesznek, mintha hinnének.

III. Akik csakugyan hisznek.

Ez a három osztály pompásan megfelel a: viveurök, stréberek és az igaz hazafiak klaszszisának.

Az első kategória, a »viveuröké«, a legismertebb. A kemény kezű III. Sándor cár nem adott nekik semmi dolgot, de bőkezűen osztotta a szabadságot és ő fenségeik megszokták, hogy Párisba menjenek sétálni és a rue de grenelle orosz nagykövetségi palota összes személyzete örökös rettegésben van: nikor toppan be hozzájuk egy kiránduló nagyherceg.

Ki ne ismerné annak a szerencsétlen nagyhercegnek a dolgát, aki »inkognito« elhagyta a követségi palotát s elment »lumpolni« a »Champs Elysées« egyik mulatóhelyére. Szépen

meghuzódott egy szögletben, nem gyanítva, hogy a követség egy kavaszta lépien-nyomon kíséri.

Nem tudni, tulbuzgóság volt e vagy egy kis bosszuállás, elég az hozzá, hogy hire futott a teremben, hogy egy fenséges orosz személy van jelen, a zenekar elkezdte játszani az orosz himnuszt, a vendégek felállottak

— Éljen Oroszország, — rivalgták s a nagyherceg irult pirult két nagyon virágos kalap között, amelyek két kis parisienne fején voltak.

Ezek a kedves rokonok, akik odahaza szörnyen unják magukat, mert egyetlen dolguk lerészegedni s összetörni az edényeket, — nem veszélyesek — elvben. De tényleg azok, mert folyton szutyongatják a cárt pézért, vagy azon törlik a fejüket, hol tudni k arra szert tenni.

Rengeteg könnyel üségük, költökezésük között elvesztik öntudarat cselekvényiknek és mig egyrészt ők maguk az élelm-s pénzágensék körmei közé kerülnek, beszámíthatatlan állapotokban eleven gátat állítanak a cár hazafias nemzetmentő tervei elé s ők képezik minden desorganizáció okát.

*

De mint mondtuk, a viveurök nem oly veszélyesek, mint az ambiciózusok. Az elsőik nem árulják el a célt s ha észrevennének valami ármányt, ők volnának az elsőik, akik meghuzzák a vészharangot.

A másik ellenben nyugodt, hidegvérrel megy az utján, hogy megdöntve a mostanit, egy másik dinasztiát ültessen a trónra.

Ezeknek a vezére X. nagyherceg, a Romanoff-család feje és II. Miklós cár esküdt ellen-

veket felállítani. A kulturmérnöki hivatal tegnap terjesztette be az alispáni hivatalhoz a művek építésére vonatkozó engedély okiratot, mely részletesen foglalkozik a művek miként való felépítésével.

A gyár a megfertőzött vizet a Körösbe menő Egeres patakba vezeti, honnan a Körösbe jutva veszélyezteti a Körösmentieket, kik a folyó vizét használják.

Az engedélyokirat az alispánnak ez évi április hó 1-én kelt határozatára lett meghozva. Az alispáni határozat a viznek mechanikai uton leendő tisztítását rendelte el. Több csővezetés és fellogó edényekből a szennyviz a tulajdonképeni szűrő készülékbe jut, mely áll töreg, fagyapot és kokszt váltakozó rétegeiből. A víz e szűrőkészülékeken keresztül az Egeres patakba lesz vezetve.

Ez a dezinficiáló készülék természetesen nem tökéletes s igen kezdetleges is, de különben ezt a jövőre bizzuk, amikor a tapasztalat fog bizonyítani.

A részvénytársaság köteles a szűrő anyagokat minden héten kicserélni, a visszamaradt olaj részeket felhasználni, vagy pedig elégetni. Az Egeres pataknak azon részét, melyen a gyárból kikerült s már dezinficiált víz folyik, köteles a társaság állandóan tisztán tartani. A szűrő és vezető, illetőleg minden tisztító mű elromlását vagy megsérülését köteles a gyár 3 nap alatt bejelenteni.

A műveket hat hó alatt kell elkészíteni. A művek rendszeres felülvizsgálatával a központi járás főszolgabíróját bizta meg az alispán.

Az esetben ha a vízművek a gyári vizek megtisztítására nem volnának elegendők s a szennyviz tisztítás után is megfertőznék a Körös vizét, alispán nemcsak jogává, hanem kötelességévé teszi a hatóságoknak a pótlási munkálatok megtételére utasítani a gyárat.

Nagyvárad városa a gyár szennyvizének levezetésére vonatkozólag kérte, hogy vonja meg az alispán a gyártól a vízhasználati jogot,

mert az Nagyvárad város vízművét veszélyezteti. Az alispán e kérelmet nem teljesítette. Az elutasítást azzal indokolja az alispán, hogy a vízhasználati jog bevonása a nagy fontosságú nemzetgazdasági gyárnak bezárásával volna egyenlő s erre való tekintettel elutasító határozatot kellett hoznia.

A vízművek felépítése illetőleg használatba vétele után elvárja a közönség, hogy az illetékes egyének éber figyelemmel kísérjék a művek működését nehogy esetleg a gyár mulasztása miatt a város egészsége legyen veszélyeztetve továbbra is.

Mindenből politikát.

— Az adóvégrehajtások a megyében. —

Említettük már, hogy mennyire feltűntek az adóvégrehajtások ügyét, amely szerint Bihar megyében a Bach-korszakba illő kegyetlenséggel hajtják be az adót, a kir. pénzügyigazgató egyenes utasítására.

Ezt a dolgot úgy a helyi, mint egyes fővárosi lapok igyekeznek olybá feltüntetni, hogy az egész csak politikai manőver s a pénzügyigazgató a mostani kormány ellen akar a végrehajtásokkal izgatni s a kormányt olyan színben szándékozik feltüntetni, mintha dokumentálni akarná a nép előtt, hogy amíg a szabadelvű kormányok az aratás végeig mindég függesztették a földből élő lakosság adójának a behajtását, addig a mostani kormány ez időre sem ösmer kiméletet s könyörtelenül végrehajtatja a szegény adóhátralékosokat.

A vizsgálat kideríti majd, hogy mennyiben igazak ezek a híresztelések, s tisztázva lesz, hogy nem csupán a kir. pénzügyigazgató elleni hajszaról van szó.

Annyi bizonyos, hogy a nem gazdálkodóktól ezelőtt is csak úgy szedték az adót, végrehajtás utján is, aratás előtt, mint az aratás alatt s a régebbi kormányok sem függesz-

tették fel az adók behajtását mindenkire. Valószínűleg most is ilyen dologról van szó.

Nem szólnak azonban a lapok az alispán egy rendeletéről, amelyben a községeket szigorúan felhívja, hogy az utadót, közsükségleti póradót s többi póradókat haladéktalanul szállítsák be az adóhivatalokba. *Miskolcay* Ferenc alispán ezen rendeletét éppen most adta ki. Természetes, hogy a községek, ha nincs elég rendelkezésre álló pénzük, a végrehajtáshoz folyamodnak, az aratási időre való tekintet nélkül, pedig itt is felférne a méltányosság.

A szóbanfőrgő alispáni ukáz Biharvármegye hivatalos lapjában jelent meg s tartalma a következő:

Minden főszolgabíró urnak!

A számvevőségnek a vármegyei alapok vagyoni állásáról bemutatott pénztári kimutatásból arról győződtem meg, hogy majdnem minden alapnál, melyekhez a hozzájárulást a községeknek kell szolgáltatni, hiány van, ez által az illetékes alaphoz pénzhiány miatt nem utalványozhatok, sem pedig a már teljesített és megállapított járandóságokat nem folyósíthatom, ennek oka pedig az, hogy a folyó évben fizetendő póradók és évi hozzájárulások nem folynak be kellő mennyiségben.

Nehogy tényleg az utalásnál ezen akadály elő álljon, utasítom főszolgabíró urat, hogy a községek által folyó évben fizetendő utadó, közsükségleti póradó, jegyzői nyug. póradó, elhagyott gyermekek véd. póradó, jegyzői fizetés, körorvosi fizetés, erdőőri fizetés és eb- adóhozjárulások befizetése iránt haladéktalanul intézkedjék s utasítsa a járása területén levő községi előljárókat, hogy tartozásaikat a kir. adóhivatalokba sürgetés bevétele nélkül szállítsák be.

Mint hogy pedig a kir. adóhivatalok kötelesek a hátralékokat kimutatni, ezen kimutatásból meggyőződik főszolgabíró ur, mennyi van egyes községeknél kint lévő tartozás.

Eljárása eredményéről 30 nap alatt jelentést várok.

Nagyvárad, 1907. július 13.

Alispán.

sége. Rendkívül ügyes, agilis ember; páratlan komédiás; a cár iránt odaadó szeretetet affektál. Egy csomó gyermeke van, akikre szeretné átszámaztatni a birodalom koronáját.

Körülbelül ugyanazt a szerepet játszza, mint XVI. Lajos mellett a provencai herceg, csak hogy II. Miklós jól ismeri a bátyját és nem fog felülni neki.

Nemrég történt, hogy egy alkalommal, midőn az öreg X. nagyherceg tisztelgett ifjú uralkodójánál, az mosolyogva kérdezte tőle:

— Ugy-e mostanában lesz az I. Pál cár halálának századéves emlékünnepe?

E rémes eseményre való hivatkozás bizonyítja, hogy II. Miklóst nem fogja becsapni a nagybátyja, de azt is láthatjuk, hogy a cár trónja nem épp a legkellemesebb.

De van a cár körül igaz szeretet is, amelylyel a »hivők« veszik körül. Ezek nagy része az ifjabb nagyhercegek sorából kerül ki, de van köztük az öregekből is, akik hisznek mindig a cári hatalom mindenhatóságában és akik attól várják nagy Oroszország boldogulását.

Ezek vannak leginkább kitéve úgy a kül-, mint a belföldi intrikáknak, de sokkal többet dolgoznak, sokkal szerényebbek, sokkal büszkébbek, sem hogy a saját kicsinyes ügyeikkel kizárnák a cárt, viselik terhüket némán és bár kevesen vannak, az ő lojalitásuk ellensúlyozza a többiek könnyelműségét és hűtlenségét.

Alexandrovics Sergius.

Sergius nagyherceg a cár egyik nagy bátyja, akit negyvenhét éves korában ölt meg a bomba.

Magas, karcsu. Sápadt arcát két nagy szomorú tekintetű szem világította meg. Almodó volt, szenvedélyes barátja a művészeteknek és az archeológiának. Elnöke a moszkvai »Régészeti« társaságnak, szervezője az utolsó párisi világkiállításnak.

Tábornok, a cár hadsegéde, több ezred tulajdonosa léteire minden volt, csak katona nem, — se erkölcs tekintetében, se kinézésében nem volt benne semmi férfias.

Harmadéves korában — már mint tábornokot — kinevezték Moszkva katonai kormányzójának s a következő nagy hadgyakorlatokon három hadtestet bízta rá, miket a mostani famózus hadvezér, Kuropatkin lépten nyomon megvert, sőt egy ízben csaknem elfogta magát a nagyherceget is. Innen datálódik a Kuropatkin nagy tudományának a híre.

1894-től — mikor a cár elvette a Sergius nagyherceg sógorasszonyát — kezdődik a népszerűtlensége.

A nagyon szelid lelkű Dolgoruky herceg után következve a kormányzószékbe, egyszerre nagyon magasról kezdett beszélni és ez sértette a moszkvaiakat. — Első kirohanása egy bösz hadjárat volt a zsidók ellen. Kikergette őket az országból — kivéve azokat, akik megfizették.

Erre következett rögtön, hogy az ő gondatlansága miatt 1895-ben a cár koronázása alkalmával, az uralkodó üdvözlésére siető parasztokból a Kodinskoe-Pole mezőn négyezer nyolcszázat legázoltak, agyontiportak s míg a félig kihűlt tetemek az utcákon hevertek, a kormányzó nagyherceg palotájában már folyt a táncos dalidó.

Érezve népszerűtlenségét, kegyetlenül dolgozott. Gárdája egyik tisztjét, Trepovot tette Moszkva rendőrfőnökévé s azóta a város valódi rémuralom alatt volt. Az iskolai ifjúságát kémek vették körül, letartóztatás, Szibériába való száműzés napirenden volt. Hadat üzent a dumának (városi tanácsnak), kikezdett a zemsztvo végrehajtó bizottságával.

De azért ő befolyásolta az uralkodót. Ma már tudja mindenki, hogy ő fogta le a cár kezét, midőn az az engedményeket akarta szignálni, — ő tette Trepovot Pétervár kormányzójává s ő ajándékozta meg Oroszországot a jólelkű Mirsky herceg után Buligin belügyminiszterrel.

Mint a moszkvai Vörös Kereszt-Egyesület elnöke elzalogosította az egylet harmincezer személyre való ezüst étszereit s az egylet pártfogói csak ismételt rimázkodására adták össze a pénzt, de hát azt is hiába.

A mandzsuri hadseregben egy idegen katonai attasé csodálkozva szólt egyik tábornokhoz:

— Miért vannak meztláb az orosz katonák?

— Miért? — felelt a vezér — Azért, mert a csizmájuk a Sergius nagyherceg zsebében van.

A »Boievaia Organizacia« című forradalmi ujság tudatta a nagyherceggel, hogy halálra van ítélve, egyben értesítette a jóságát, jótékonyágát, miatt minden körben nagyon szeretett nagyhercegnőt is, hogy többé ne kocsizzon ki a férjével.

A belényesi dalárda.

A Belényesben szervezett román dalárdát a belügyminiszter feloszlatta, mert nem találta annak létjogosultságát eléggé alaposnak s hazafiasnak. A dalárda a feloszlátás előtt világi dalokat adott elő a különböző román ünnepeken. Feloszlátás után azonban ez a ténykedése meg kellett, hogy szűnjék.

A dalárda vezetője dr. Csordás János sehogysen tudott belenyugodni a feloszlátásba, azért újra szervezte a dalárdát *Templomi énekkar* elnevezéssel. Az alapszabályok értelmében ennek a dalárdának csupán egyházi dalokat lett volna szabad előadni, azonban a vezetőség nem tartotta meg a szabályokat, román népdalokat tanult be s azokkal utra indultak.

A dalárda több között a *Puj de Le* című dalt is betanulta, mely igazi román nemzeti dala s a nagy Romániáról beszél melancholikus, majd nyugtalan melodiájával. Az egyházi énekkar köpenyébe bujtatott hazafiatlan csoport legutóbb a Román Közművelődési Egyesület gyűlésén lépett fel román nyelvű dalaival, melyek nem éppen voltak egyháziak.

A főszolgabíró látva a szabálytalanságot, melyet a dalárda tagjai követnek el, dr. Csordás Jánost és társait külön-külön elítélte. Az ítélet ellen felebbezték a megbüntetett egyének. A felebbezés a napokban érkezik be az alispánhoz.

Belényesben különben a legutóbb tartott képviselő választások óta a románok viselkedése megmagyarázhatatlan s arra enged következtetni, hogy valaki tervszerűen intézi a nap mind nap után ismétlődő hazafiatlan tüntetéseket.

Nevezetesen Belényes utcáin a magyarellenes párt román nemzetiszínű jelvényeket visel tüntetve a magyarok ellen s minden alkalommal, mikor csak tehetik, készek magyarellenes érzelmeiket nyilvánítani a legfélremagyarázhatatlanabb módon.

Hogy a dalárda célja sem hazafias, e mellett szól az is, hogy annak tagjai a tulajdonképeni vezetői ezeknek a tüntetéseknél.

A dalárda nemcsak Belényes községére szorítkozik, hanem körutakat téve bejárja az egész járás, de a szomszédos vaskóhi járás területét is. Egy-egy ilyen kirándulás valóságos kortes ut a magyar ellen. Pedig még messze van a képviselőválasztás!

Katonák az aratáson.

A közös hadügyminiszter intézkedésére az idén az aratási munkálatok tartamára szabadságoltak igen sok olyan katonát, kik igazolni tudták, hogy a mezei munkálatokhoz értenek s a nyár folyamán ezt gyakorolni is akarják. Ez a szabadságolás próbaképen történt annak megtudása végett, hogy vajjon üdvös kihatással van-e a szabadságolt katonák munkája a gazdálkodásra vagy sem.

A temesvári hadtest parancsnokság tegnap értesítette az alispánt erről egy átiratban, melyben tudomására adja, hogy a hadtest parancsnokság területén nemzetgardasági szempontokból a folyó évben próbaként július 10-től 27-ig terjedő időre legénységi szabadságoltat rendelt el a közös hadügyminiszter.

Ez intézkedés tényleges hasznának megállapítása végett keresi meg a hadtest parancsnokság az alispánt. Kérdést intéz, vajjon az aratási időre engedélyezett szabadságolt munkájuk által elérték-e a remélt eredményt? Végzett-e a legénység sikeres munkát, vagy ha még folyik az aratás, remélhető-e siker?

A szabadságolást igen sok élelmes katona arra használhatta fel, hogy a kaszárnyákban fátalmakat pihenték ki s a szabadság idő alatt dolog helyett odahaza henyéltek. Az ilyen visszaélések meggátolása végett kéri a hadtest parancsnokság az alispánt, miszerint tudassa, vajjon voltak-e olyan szabadságolt egyének, kik nem dolgoztak s esetleg munka hiányával fogják mentesíteni magukat, pedig munkát nem is kerestek.

A hadtest parancsnokság igen lojalisan jár el az aratási munkálatok ügyében, amennyiben azt írja, hogy tekintettel a vidék éghajlatából kifolyó természeti viszonyokra az álláspontot teszi függővé, hogy egyes helyeken tovább is szabadságolva legyenek a katonák vagy sem.

A jövőre nézve az esetben, ha az ideai kísérletezés eredményes volna, kéri a parancsnokság az alispánt, miszerint tudassa, hogy a katonai szabadságolásokat egy huzamban kívánja-e eszközölni vagy pedig különböző időközökben.

A jövőre nézve az esetben, ha az ideai kísérletezés eredményes volna, kéri a parancsnokság az alispánt, miszerint tudassa, hogy a katonai szabadságolásokat egy huzamban kívánja-e eszközölni vagy pedig különböző időközökben.

UJDONSÁGOK.

* **Személyi hír.** *Wollin* Alajos, a kapucinusrend tartományi főnöke Nagyváradról, hol néhány napig a helybeli zárda ügyeit vizsgálta meg, Bécsbe utazott.

* **A polgármester szabadságon.** *Rimler* Károly polgármester tegnap megkezdte szabadság idejét s Kreuzen-fürdőbe utazott 8 heti üdülésre. A polgármester távollétében *Bordé* Ferenc főjegyző végzi a polgármesteri teendőket.

* **Uj regényünk.** Regény rovatunkban érdekes humoreszket kezdünk meg a mai nappal. *Lukács* Géza, társadalmunknak ez a kiváló alakja írta meg élményeinek egy tréfás epizódját, jóízű, humoros tollal. A rövidebb lelektetű humoreszk után ismét hosszabb regényt kezdünk közölni.

* **Készülődések a megyei tisztújításokra.** A folyó év végére jár le a megyei tisztviselőknél megválasztási idejük, minek következtében újra jelölni kell őket s a tisztújító közgyűléstől lesz függővé téve vajjon továbbra is megmaradnak vagy újak foglalják el helyeiket. Az ideai tisztújítás különösen nagy fontosságú lesz. Ugyanis az új éra emberei s a régi párt tagjai között kerül a Bihar megyéért kenyértörésre a bukás óta folyton tartó erős viaskodás. A jelenleg még uralkodó táborból valószínűleg többen fognak kiesni a választások által s erre már készülnek is azok, kik tudják, hogy biztosan kiesnek. A választások iránt az egész ország nagy érdeklődéssel viselkedik, mert ezt a helyet tartják a 67-es párt tésztkének, honnan időközönként ad életjelt magáról. Az alispán mint értesülünk tegnap körrendeletet bocsájtott ki minden főszolgabíróhoz, hogy tudassák rövid időn belül, miszerint hol üresednek meg a megye bizottsági helyek. Ugyanezkor felhívást intézett Papp Miklós pénzügygazdátóhoz is, hogy közölje vele a legtöbb adót fizetők névsorát, mert össze kell állítani a választási listát, a közelgő tisztújításokra. A tisztújít-

tások ideje egész pontossággal még nincs megállapítva, csak annyi bizonyos, hogy decemberben fog lezajlani az egész nagy fontosságú esemény.

* **A nem normális fejlődésű gyermekek nevelése.** A győrmezei nevelő, foglalkoztató és ápoló intézet igazgatósága átiratot intézett Bihar megyéhez, hogy létesítsen az intézetnél alapítványi helyeket. Az intézetbe oly gyermekek vétetnek fel, akik a fejlődésben el vannak maradványosok s nem normális fejlődésűek s akiket más iskolába nem vennének fel, vagy állandóan ki lennének téve a többi gyermekek gunyjának. Az alapítványi helyre első sorban megyei tisztviselők gyermekei tarthatnának igényt.

* **A háradómentesség kiterjesztése.** Pár héttel ezelőtt említettük, hogy Nagyvárad városának indokolt felterjesztésével sikerült a pénzügyminiszternél kieszközölni, hogy a városrészes fejlesztés szempontjából engedélyezett házbéradómentesség meghosszabbítottassék a város központján az 1895. évtől 1905. év végéig épült emeletes épületekre. A meghosszabbítás három évre terjed ki. A város most összeállította azon háztulajdonosok neveit, akikre ezen 3 évi kedvezmény kiterjed, ha ez iránt folyamodnak. Ezek a következők: városi bazárépület, Stern Miklós, id. Rimánóczy Kálmán, dr. Adorján Emil, ifj. Rimánóczy Kálmán, Rimler Károly, ifj. Ullmann Izidor, Moskovits Miksa, Sztarill Ferencz (Emke), Guttmann József (Pannonia), Weimann Béla, Mihály Pál, Ullmann Sándor épületei.

* **A kinyuló cégtáblák eltüntetése.** Az utcai közlekedésről alkotott szabályrendelet 4. §-a értelmében az üzletek és műhelyek előtt a járda fölé kinyuló cégtáblák nem alkalmazhatók többé, illetve ezen cégtáblák a f. évi március havában életbe lépett szabályrendelet értelmében a rendőrkapitányi hivatal felhívásától számított 3 hónapon belül eltávolítandók. A nagyváradai üzlet és műhely tulajdonosokat f. év május hó 14-én hivta fel arra a rendőrhatalóság, hogy kinyuló cégtábláikat 3 hónapon belül, azaz legkésőbb f. évi augusztus hó 15-ig eltávolítsák. Ez utólag ismételtlen figyelmezteti a rendőrhatalóság az érdekelteket arra, hogy a kinyuló cégtáblákat f. évi augusztus hó 15-ig annál is inkább eltávolítsák, mivel mondott napon a rendőrség a kinyuló cégtáblákat elkoboztatja s az illető üzlet és műhely tulajdonosokat 100 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel illetve 5 napig terjedhető elzárással bünteti.

* **Nincs szülésznő és halottkém.** A magyarcskéi járásban nagyon elhanyagolt a közegészségügyi szolgálat. Az ottani főszolgabírói teendőik ellátására kiküldött dr. Halász Elemér tb. főszolgabíró alapos rendezés alá vette a járás közigazgatását s jelentést tett az alispánnak, hogy a járáshoz tartozó 43 községből 24 községben nincsen szülésznő s 15 községben csak kontárok teljesítik ezek teendőit. Halottkém pedig egyáltalán nincsen a községben, csak az eljárárság egy tagját küldik ki a haláleset megállapítására. Ennek oka arra vezethető vissza, hogy a községek olyan alacsony fizetést akarnak adni, amelyből a szülésznők nem tudnak megélni. Előterjesztése szerint a jövőben akként akarja a főszolgabíró ezt a fontos közegészségügyi kérdést rendezni, hogy a szülésznők díjazására bizonyos összeget vétet fel a községek számadásába.

* **Megfulladt a babszemtől.** Komádi-ból jelentik nekünk, hogy ott tegnap délután László Imre hátsónál szívroham fejtés volt. A fejénél a gazdának 5 éves Mariška nevű leánya is jelen volt s anélkül, hogy valaki észrevette volna, a kifejtett szemekből többet

lenyelt, miközben egy a torkán akadt s megfulladt. Mire a közelben levők észrevették a kisleány már halott volt. A megtartott vizsgálat során megállapították, hogy gondatlanság nem terhel senkit.

* **A vezérkari főnök halála.** Temesvárról távirják, hogy *Linden* Henrik ezredes, a VI. hadtest vezérkari főnökét ágyában halva találták. Halálát szívszélhűdés okozta.

* **Kézrekerült katonaszökevény.** Gere Károly r. ellenőr tegnap reggel 5 órakor a cigánytelepen elcsipte Kovács György cs. és kir. 37. gyalogezredbeli 8 ik századhoz tartozó gyalogost, ki még i. hó 15 én megszökött századától és a környéken csatangolt. Atadatott a kiküldött őrzőjárnak.

* **Utazás Velencébe egy koronáért.** Nem Várad-Velencéről van szó, ahová tiz krajcárért is elvisz a villamos, hanem az igazi Velencéről, Olaszország szemefényéről, a Canale Grando romantikus városáról, a Szt. Márk-téri galambok gyönyörű hazájáról. Ide juthatunk el mi nagyváradiak 1 koronáért, vagy 20 krajcárért, ha elmegyünk az Uránia mozgófénykép színházba, ahol tegnap óta a pompás új műsor keretében *Velence* is látható. Van azonban ezenkívül is rendkívül sok és nagyon szép kép. Érdekes például a Spanyol bikaviadal. — Gyönyörű színes kép a Japáni álom, amely különösen a gyermekvilág fantáziáját van hivatva elbájosítani. — Csodásan szép főlvétel Izland szigete holdfényben stb., stb. Az előadásokat naponta 6-tól 10 ig állandóan nagy és előkelő közönség látogatja, ami csak természetes, mert a műsor olyan kifogástalan és gazdag, aminőt a mi közönségünk a fővárosi Uránia váradi vendégszereplése óta nem látott. Nagyon kedves az automata-zenekar is, amely a mozgófényképet kíséri. — Szombaton délután 4 órakor félhelyáru gyermekelőadás lesz.

* **Vigyázatlan kocsis.** Tegnapelőtt d. e. 9 óra körül a 42-es sz. egyfogatu bérkocsi a Várkapu-utca sarkánál az Ujvilág kávéház előtt elütötte Horváth József köröstarjáni lakost. A kocsi első kereke derekán keresztül ment, esése közben pedig homlokán és jobb kéz csuklóján is megsérült. Klein Samu kocsis ellen az eljárás folyamatba tétetett.

* **A napszám régen és ma.** A vármegye községeinek nagyobb részében szokásban van az, hogy az ígás közmunkának váltásösszegét a képviselőtestület 3 koronában állapítja meg. Ezen évek óta fenálló és a legrégebb időkbeli átvett szokás, illetve megállapítás, a munka nagyobb értékére tekintettel a mai viszonyok között sem nem igazságos, sem nem méltányos, sem nem célszerű. Nem igazságos, mert a 3 korona nagyon is alatta marad egy kétfogatu iga által teljesített munkának pénzben kifejezett értékénél. Nem méltányos, mert a némi forgó tőkével rendelkező vagyonosabb igavonó állattulajdonos aránytalanul csekélyebb összegért válthatja meg azt a kösterhet, amelyet a készpénz hiányában szűkölködő szegényebb gazda fennálló kötelezettségének természetben való leszolgáltatása által visel. De nem is célszerű, sőt nagymértékben káros, mert folyton kevesebbedő igavonó állomány után mindig ugyanazon összegben kiszabott váltásárak mellett mindig kevesebb és kevesebb összeg jut közsutaink fenntartására és kiépítésére, sőt ha a községnek ígás napszámra van szüksége és az, mivel megállapított, tehát ezért fizetnie kell, a váltáság összege helyett annál sokkal nagyobb összeget

kell fizetnie. Kisebb mérvben ugyanezek állanak a kézi napszám-váltásárakra nézve is. Abból a célból, hogy a törvényben említett helyi árak az alispán által ellenőrizhetők s ezáltal a községek érdekei is megóvhatók legyenek, most hivott fel minden fősolgabíró, hogy a járáshoz tartozó minden egyes község előljárósága által a tényleg fizetett napszám-árak alapján állapítsa meg azt, hogy az illető községben a f. évi április és október hónapjában mily összegűek voltak, illetőleg lesznek I. az ígás-, II. a kézinapszám-árak? Miután-e napszám-áraknak a tényleg fizetett árak alapján történő helyes megállapítására nagy súlyt helyez az alispán, utasította a fősolgabírókat, hogy a községek előljáróságai részéről megállapítandó napszám-árak helyes voltát, minden egyes községre nézve ellenőrizték, kik is ha annak jönnének tudatára, hogy ezek az árak akár felületességéből, akár célzatosan nem a fizetett árak alapján állapították meg, egyrészt az illető községben ígás- és kézinapszámért dolgozó munkások és ezek munkaadóinak kihallgatása mellett állapítsák meg a szóban lévő napszám-árakat; s másrészt az illető előljárókat a legnagyobb szigorral vonják felelőségre s az ily esetekről az alispánhoz tegyenek jelentést.

* **Hátha minket szerencsétlen látogatásával.** Aradon f. hó 18-án éjjel állkulcsos nyitás után ismeretlen tettes behatolt Braun Antal kereskedő lakásába s onnan 150 korona értékű ezüstneműt s köztük egy üveg konyakot ellopott. Az ottani rendőrség megkeresést intézett, hogy ha a tettesek erre vennék utjokat, vagy itt értékesítenék a lopott tárgyakat, fogják el őket.

* **Elfogott gyilkosok.** Csongrádon a keresztény gőzmalom örét kegyetlen módon meggyilkolták. Erős nyomozás után a gyilkosokat elfogta a csendőrség. A gyilkosok kóbor cigányok voltak; 12 férfi és 25 gyermek és asszony volt az elfogott karavánban.

* **Találtak három sorsjegyet (egy bazilika és két jószív) és egy női kézitáskát és egy pénzes erszényt némi pénztaralommal.** Igazolt tulajdonosai átvehetik a rendőrség I. emelet 7. sz. szobájában.

* **Kőozé Antal az Emkében.** *Kőozé* Antal a kitűnő fővárosi cigányprimás ma este teljes zenekarával az Emke kávéházban hangversenyez.

* **Szükségleteinek beszerzése végett** most forduljon egyenesen Háasz Manóhoz (Zöldfa-utca elején) hol tekintettel a seson végére a *delain. batist blonsra való sefir és karion maradékok* tálárban lesznek árulva, ugyszinte más cikkek is igazi olcsó árban lesznek eladva.

TÁVIRATOK.

A horvátok készülődése.

Zágráb, július 19. Politikai körökben az a hír terjedt el, hogy az választásokba a kormánytól független programmal indulnak s a választás után kötnek paktumot az új bánnal.

A külügyminiszter Ischlben.

Ischl, jul 19. Aerenthal báró közös külügyminiszter délelőtt meglátogatta Frigyes kir. herceg családját, noha a herceg Steierországban időzik. Délben elutazott nejéhez s együtt Gastomba mennek. Augusztus 14-én Ischlben

koronatanács lesz, amelyen a külügyminiszter is részt vesz.

Katasztrófa egy alagutban.

Budapest, július 19. Londonból távirják, hogy a teueri alagutban katasztrófa történt, valószínűleg azért, mert mérges gázok szabadultak fel. Három munkás elszédült s a vízvezetési csatornába fullt.

Hajó összeütközés.

Budapest, július 19. Saintzagóból jelentik, hogy a Turul gőzhajó összeütközött s 17 ember halálát lelta a hullámok között.

NYILTTÉR.

Tiszteel van szerencsém Nagyvárad város és Biharvármegye igen t. vevő közönségének becses tudomására hozni, hogy eddigi **Kern és Petrovics** társas cégünkben **Kern S. Odön** ur a mai napon barátságos uton megvált, én azonban az üzletet továbbra is **Petrovics Mihály**, törv. bej. cég alatt megtartom. Remélve, hogy cégünkkel szemben eddigi tanusított nagybecsű bizalmukat részemre és továbbra is fentartják, ígérem, hogy én is csak azon leszek, hogy e kitüntetésre magamat még érdemesebbé tegyem. Szives pártfogásukért ismételten esedez

kitűnő tisztelettel

Petrovics Mihály,

fűszer- és csemege kereskedő
Fő-utca Weiszlovits-ház.

REGÉNYCSARNOK.

Egy párbaj története.

Irta: Lukács Géza.

Élményeim.

Nem mai gyermek vagyok már és számtalanszor volt alkalmam hallani, hogy az idők és emberek változnak. Mondják! pedig hát nem egészen van úgy. Rózsaszínű számárságok éppen úgy motoszkálnak a mostani fiatalok koponyájában, mint a régi jó időkben.

A szerelem az a kipusztíthatatlan egyetemes nyavalyánk, olyan, mint a kutya betegség. Nincs ellene patika sem med-cina.

Ez a nyavalya sorvasztotta két jó ci borámát. A hiba azonban ott kezdődött, hogy mind a ketten a természet egy és ugyanazon remek alkotásába voltak bele gabalyodva. Egy szőke angyalt imádtak kettesben. Váltig kapacitáltam őket, hogy valahogy egyezzenek ki, de az üzletet nem lehetett nyíbe útni, mert mindkettő ama hölgy földi porhüvelyének 100 percentjét óhajtottá bitokolni.

Sejtettem, hogy ezen álapotnak katasztrófa lesz a vége, miért is szivere beszéltem az aranyhaju szirénnek, hogy boldogítsa már valamelyiket, a másiknak pedig adjon laufaszt. Erre ő azt a hamis választ adta, hogy ha már ama kettő közül választania kellene, akkor inkább engemet választ. Siettem biztosítani, hogy az volna a legszerencsétlenebb megoldás, mert még nem jött meg kellően az eszem (először ugyan majd azt böktem ki, hogy csak nem ment el az eszem) és alkalmatlannak tartom magamat ez idő szerint arra, hogy himen rózsás láncait zörgessem.

Helyezkedjék tehát velem szemben a várakozás álláspontjaira s maradjon egyelőre pártában. Végül azt tanácsoltam neki, hogy festesse a haját lilaszínűre vagy sötétre, mert megvagyok győződve, hogy a két domine arany-szőke kontyába szerelmes csak, így nyomban ki fognak ábrándulni.

Csak annyit válaszolt, hogy az én beszédem már is zöld, de sem evvel, sem a lila színnel élni nem óhajt.

Hiábavaló volt tehát minden mentési kísérletem s a dolog végül is oda csucsorodott ki, hogy a két szerencsétlen flótás azt kezdte teszegetni, hogy ama bizonyos német barát — mire is találta fel a puskaport, akik bizony fegyverre bízzák a döntést akként, hogy egyikük — ki ezen a rongyos sárteken úgy is felesleges — a platcon fog maradni.

Igen lám! Csakhogy abban az időben a lovagias ügyek még nem folytak olyan simán le, mint mostanában. Akkor még nem használtak olyan pisztolyokat, melyek a hét bár mely napján is csütörtököt mondanak s ha véletlenül mégis elsülnek, nem annyira a hadakozó feleket, mint inkább a segédeket veszélyeztetik. Akkor még a vont csöví fushely járta. De nem is verekedtek, mint jelenleg fogpiszkálókkal, melyekkel legfeljebb összekar molják egymást, hanem igazi karddal s olyan folytonossági hiányokat szántottak egymáson, hogy helyrevaló felcser kellett hozzá, aki összefoltozza.

A legnagyobb akadály azonban a segédek, de különösen a doktorok előteremtése körül merült fel, mert akkor még ezeket is a vádlottak padjára tessékelték és nem ritkán színtén az állam kosztjára jutottak. Ezen nem-hivatástól tehát huzódzott mindenki és rendszerint a tiszték és katonadoktorok szolgáltatták a megfelelő anyagot.

Különösen nagy keresletnek tárgya voltam én, s ha rövid szabadságot kértem, ezredesem mindég vivó állásba helyezkedett, kardjával egy pár vágást produkált a levegőben s csak azt kérdezte: — már megint?

Nagy nehezen azonban sikerült a segédzemélyzetet összeboronálni. Elhatároztuk, hogy az Isten ítéletet a közelben lévő Szliácsi tündeiben vivatjuk meg, ahol — téli idő lévén — a gondnokon kívül egy teremtet lélek sem lakik és az ügy titokban maradand.

A fegyvert illetőleg kardban állapotok meg, hogy nyársalják fel egymást.

(Folyt. köv.)

KÖZGAZDASÁG.

Az ország termése. A földmivelségi kormány július 15-én megállapította a várható termést; e szerint lesz 32 160 000 métermázsza buza, 10 160 000 mm. rozs, 11 100 000 mm. zab. Szóval a terméskilátások alaposan csökkenetek. Az aratás zavartalan lefolyású. A tengeri, burgonya és répa jól áll.

A gabonatözsde határídeje.

Budapest, július 19.		
Buza okt.	50 kilogrammonként	10.66
Rozs okt.	— — — —	9.10
Zab okt.	— — — —	8.10
Tengeri májusra	— — — —	6.15
Tengeri jul.	— — — —	8.31

Értéktözsde.

Budapest, július 19.		
Osztrák hitelrészvény	— — —	651.50
Magyar hitelrészvény	— — —	750.25
Lezámitoló bank	— — —	4.2 —
Rimamurányi	— — —	54.25
Osztrák-m. államvasuti részvény	— — —	660.25
Közuti vasút	— — —	542.75
Váosi villamos vasút	— — —	287. —

Hivatalos ártályamok.

budapesti ár- és értéktözsde 1907 július 19-én.		
Magyar aranyjáradék 4%	— — —	111.20
Magyar koronajáradék 4%	— — —	92.90
Magyar keleti vasuti államkötvény 4%	— — —	82.30
Magyar földterhermentesítési kötvény 4%	— — —	93. —
Horvát-szlavon földterhermentesítési kötvény	— — —	95.50

Magyar nyereségy-sorsjegy-kölesön	— — —	189. —
Tisza szab. és szegedi sorsjegy-kölesön	— — —	144. —
Osztrák járadék papirban	— — —	97.25
Osztrák járadék ezüstben	— — —	99. —
Osztrák járadék aranyban	— — —	116. —
Osztrák korona járadék	— — —	97.25
1860. oszt. államsorsjegyek	— — —	150. —
Osztrák-magyar bankrészvény	— — —	18.15
Magyar hitelbank részvény	— — —	750.25
Osztrák hitelbank intézeti részvény	— — —	652. —
Osztrák magyar államvasuti részvény	— — —	660. —
20 frankos frankos (Napolendor)	— — —	19.12
Német birodalmi márka	— — —	117.77
London vista	— — —	240.67
Páris vista a	— — —	95.20
70 márkás arany	— — —	23.52

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Biharmegyei Takarékpénztár.

Utazási és fürdőidény

alkalmából

megőrzés végett elfogadunk

Értékpapirokat

Betéti könyvecskéket

Értéktárgyakat

Ékszereket

Csomagokat és dobozokat (lepecsételve)

Saját betéti könyvecskéinket díjtalanul

Az átvett tárgvakról elismervényt

adunk — és mérsékelt őrzési díjat számítunk.

Biharmegyei Takarékpénztár

Kossuth Lajos-utca.

Több lakás kiadó

november 1-től
a nagyváradai **Katholikus Legény Egylet** házában,
Teleky-utca 13. szám alatt.
Utcára tágas **üzlethelyiség**,
Emeleten kényelmes **lakosztály**,
Udvarban **kétszobás lakás**.
Pinchelyiségben tágas **műhely**.

Értekezni lehet: Körös-utca 4. szám a. egyet. Igazgatónál.

Vettük a következő értesítést!

Reichard Áruházában

Fő-utcán

megérkeztek a tavaszi és nyári újdonságok a következő cikkek-ből: Préhler, Ita, angol- és olasz kalapok! Obervaldler és Ladstädter-féle szalmakalapok. **Eredeti Panama-kalapok.** Férfi-, női- és gyermek színes cipők. Angol zefir ingek. Elegáns divatmellények.

50

Egyedüli raktár a hírneves **Engelhardt-féle Carlsbadi** cipőkből.

Mezey János és Társa

Csordás Testvérek utóda.

Ajánljuk háztartási cikkek beszerzésére új árukkal dusan felszerelt

fűszer- és csemege kereskedésünket

Szent László-tér, nagyváradai takarékpénztár épületben, hol minden fenti körzetbe eső élelmi cikkek, **csemegeárúk, borok, friss töltésű ásványviziek** a legelőnyösebben bevásárolhatóak.

A befőzési idény alkalmából felhívjuk a t. közönség b. figyelmét pergament-papir, zsineg, parafa-dugasz stb. a gyümölcs conserválás-hoz szükséges áruinkra, nemkülönben a t. gazdaközönség b. figyelmébe ajánljuk a

Raffiát ojtó pamutot permetezéshez szükséges kékkő (rézgálic) raktárunkat.

Idei csurgatott akác méz.

Naponta friss tea vaj.

Két jó nevelésű fiu

Tisztelettel

tanulóul felvétetik.

Mezey János és Társa

Telephon szám 249.

Vegyél!

Vegyünk

Moskovits
cipőt.

Vegyünk

Kossuth-utca 5.

HIRDETESEK

jutányos árban felvételnek a
„TISZÁNTÚL”
kiadóhivatalában.

Egy még kevésbé használt üzemben levő
két lőerejű

gázmotor

igen jutányos áron eladó.

Cím a kiadóhivatalban.

Az első nagyváradai műbutorgyár

fő üzletét
f. évi augusztus 1-től
Fő-utca Guttman-házban
nyitja meg, hol az eddig ismert olcsó
saját gyári árban
nagy butorkiállítás

fog a t. vevőközönség rendelkezésére állani.
Bármilyen butorokat kezesség mellett
saját gyáramban készítenek.
Költségvetésekkel, rajzokkal, készséggel
szolgálok díjmentesen.

Büchler Márton

Telefon 626.

152 1-50

Nagyváradai középiskolai Internátus.

Nagyváradon, a Tisza Kálmán téri Elek-féle házban (9. sz.) folyó évi szeptember hó 1-én
gimnáziumi, reáliskolai, felső kereskedelmi
és polgári iskolai tanulók részére
az internátusban a második évfolyam nyílik meg.

Egyenkénti tanítás nevelő tanárok vezetése és ellenőrzése mellett. Szigorú korrepetálás
és naponkénti kihallgatás a feladott leckékből.

Az intézet a város legegészségesebb helyén fekszik, közel a tanintézetekhez.

Bő tájékoztatást kívánatra ingyen küld az intézet tulajdonosa és vezetője, a kivel értekez-
hetni lehet naponként 9-től 12-ig.

Nagyvárad, 1907. június 14.

Dénes Pál,

intézettulajdonos és igazgató.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.

SZENT LÁSZLÓ KÖNYVNYOMDA

Nagyvárad, Szilágyi Dezső-u. 3. szám.

Művek

felhívások, hirdetések,
vonalzatok,
gazdasági nyomtatványok,
egyházi, községi
hivatalos nyomtatványok,
körlevelek,
levélborítékok.

Elvállal és készít:

izléses kivitelben
mindennemű

nyomdai munkákat

jutányos árak mellett.

Vidéki rendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

Levélfelrakók,

számlák, tájékoztatók,
béli meghívók,
táncrendek, etlapok,
naplók,
palackfeliratok,
névjegyek,
gyászlapok
stb. a nyomdai szakba
vágó nyomtatványok
készítése.

A lat. és gör. szert. kath. egyházmegyei nyomtatványok

raktára.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.

Aláírási felhívás.

a Magyar Takarékszövetkezet első évtársulatába való belépésre.

Az évtársulat kezdődik 1907. évi július hó 1-én és tart 1910 évi június hó 30-ik napjáig. Mibelyt 1000 üzletrész jegyezve lesz, az évtársulat megalakul.

A szövetkezet célja: több apróbb betétek útján való takarékosagra buzdítani, a tagok esetleges hiteligenyeit a legjutányosabban kielégíteni és az igénybe vett hitel visszafizetésére könnyű módot nyújtani.

A szövetkezet tagja lehet bárki, aki magát arra kötelezi, hogy a szövetkezet pénztárába három éven át hetenkint legalább 20 fillért befizet. A szövetkezet tagja a teljesített befizetések negyötöd részét minden kezes nélkül bármikor kölcsön veheti.

Egy üzletrész **hetenkint 20 fillér** befizetésére kötelez. Az aláírás alkalmával az első heti részlet és minden üzletrész után 5 fillér üzleti költség fizetendő be.

A Magyar Takarékszövetkezet tagjai kényelmére azt az ujtást hozza be, hogy a befizetések eszközlése céljából nem kell az intézet helyiségébe hétről-hétre feljönniök, am tetemes idővesztéssel jár, mert a szövetkezte (óvadék mellett alkalmazott) pénzbeszedője minden héten felkeresi a tagokat lakásukon, hogy a heti befizetés összegét átvegye s azt az alapszabályokban előírt módon nyugtázza.

Nagyváradon, 1907. évi június 1. napján.

A Magyar Takarékszövetkezet alapítói.

A szövetkezet a **MAGYAR BANK** r. t. helyiségében székel (Fő-utca, Bazár-épület.)

Lukács Aladár

elsőrangú kalap-, fehérnemű- és úri-
divat üzlete

Telefon 516.

Nagyvárad, Fő-utca.

Uj üzlet!

Gyógy cognac állandó nagy raktár és a legfinomabb tearumok behozatala.

Uj üzlet!

A „gőzkávé pörköldéhez.”

Aki nagyon jó, zamatos illatu kávét kedvel, az csakis a **TRIESZTI**

— KÁVÉ és THEA —

közvetlen behozatalától vegyen, mert a legkiválóbb fajok ott kaphatók és egy még nem létezett módszer szerint vannak frissen pörkölvé. — Hosszas kísérletezés után sikerült ezt elérnem.

Aki egyszer megízleli, mást nem fog használni.

Kávéimat lemez hordókba tartóm az illat és zamat el nem párolgása céljából. Ezen különleges pörkölt kávé kivül az összes nyers kávé fajaimat a legolcsóbb árért bocsájtom forgalomba. Tisztelettel

Aszódi Mihály Nagyvárad

Kossuth-utca 16. a cipőgyárral szemben. Telefon 635. sz.

Trieszti kávé és thea közvetlen behozatal tulajdonosa.

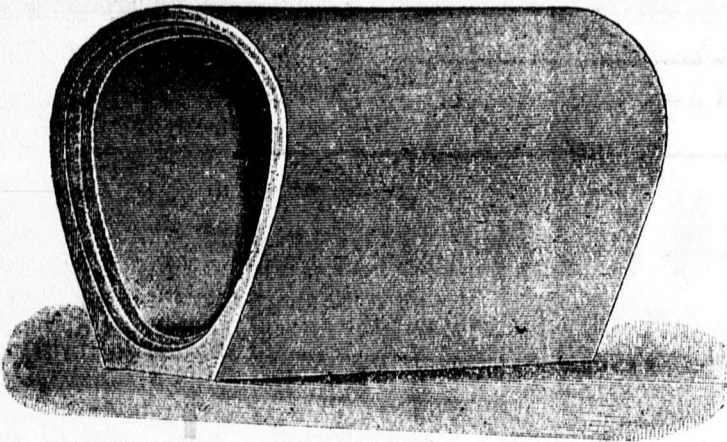
Cukorkák és csokoládé különlegességek

Vidéki megrendelések bérmentve minden állomásra.

Uj üzlet!

Gyógy cognac állandó nagy raktár és a legfinomabb tearumok behozatala.

Uj üzlet!

Uj vállalat!**Spitz Sámuel**

menyezet (Stuccatur) nádszövet, cement-
árak gyára és kavicsbányája

Lakása Sztaroveszky-utca 13.

Telefon szám 561.

Van szerencsém a t. c. közönség b. tudomására hozni, hogy a Körözsoldalon levő saját telepemem egy cementáru gyárat létesítettem. Készítek nagyon szép fedél cserepet többféle színben. Ugyisint cement lapokat. Továbbá minden méretű csatorna és átérész csöveket ehhez való előfejeket is minden méretben. Ajánlom még saját gyártmányu **nádszövetet**, mely rozsdá ellen rezezett sodronyba van szövve. — Végül szállítok:

homokot, kavicsot, rostaaljat

helyben saját igáimmal házhoz, vidékre vasuton. A t. c. közönség b. pártfogását kérve vagyok tisztelettel:

Spitz Samuel.

Haász Manó Nagyvárad, Zöldfia-u. elején,
kézmű- és divatáruháza

Figyelem.

Seson végén vagyunk s így minden nyári czikk igen olcsó árban lesz
eladva.

Delain, batiszt blousokra való sefir és karton maradékok félárban.